

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1987

BRNO 1990

P o z n á m k a :

Měření v cm používám pro zdůraznění, že jde spíše o průměr než o zcela přesný údaj nebo také o nepravidelný tvar.

L i t e r a t u r a :

Hundt, H.-J. 1960: Vorgeschichtliche Gewebe aus dem Hallstätter Salzberg, Jahrbuch des RGZM, Mainz, 126-150.

A n a l y s e v o n T e x t i l f u n d e n v o n d e r G r a b u n g i n B r n o , K o z í G a s s e / B e z . B r n o - m ě s t o / . Bei der Grabung von R. Procházka in Brno, Kozí Gasse hat man 6 Textiliensorten gefunden. Es handelt sich um drei Wollgewebe, in zwei Fäll- len /Obj. 22 und 23 C/ mit einem vierbindigen Doppelkörper gebunden mit Zwirnen in jedem System mit unterschiedlicher Drehung /Z und S/. Einmal handelt es sich um dreibindigen Körper 2:1, wo sich in einer Fadenrichtung 2 Zwirne mit S - Drehung und ein mit Z - Drehung abwechseln. Die Oberfläche ist gewellt /Obj. 22/.

Die vierte Probe sind 3 Abrisse von Wollfilz /Obj. 23 C/. In Objekt 23 A waren Abrisse von zwei Seidegeweben. Es handelt sich um ein grösseres Tafelstück, mit einem aufnähten Streifen desselben Gewebes zusammengenäht. Der Nähzwirn ist aus einem dünnen und einem dicken einfachen Zwirn gezwirnt. Das zweite Stück ist in Leinenbindung aus sehr dünnen /0,05 mm/ Zwirnen gezwirnt. Das Gewebe ist sehr schütter.

NÁLEZY ROSTLINNÝCH ZBYTKŮ Z HRADU BÁNOVA /okr. Uherské Hradiště/

Emanuel O p r a v i l , A Ú Č S A V B r n o

Archeologický výzkum zaniklého hradu Bánova prováděl Jan Pavelčík v letech 1943, 1951 a 1964; při každé této výzkumné kampani byly rovněž odebrány vzorky zuhelnatělého materiálu rostlinného původu. Rostlinné zbytky z výzkumu v r. 1943, na němž se podílel též J. Poulík, zpracoval Z. Tempír; výsledky svých analýz zveřejnil v r. 1968. Na sklonku šedesátých let jsem obdržel rostlinné zbytky z výzkumu z r. 1964 /na tomto se podílel Jiří Pavelčík/ a zprávu o zajímavém nálezů jsem zveřejnil v r. 1974. Po definitivním uspořádání archeologického materiálu z Bánova J. a J. Pavelčíkovými počátkem sedmdesátých let jsem obdržel další vzorek zuhelnatělých makrozbytků, z výzkumu v r. 1951. Nyní došlo k jeho archeobotanickému zpracování a v následující souhrnné tabulce jsou pro porovnání uvedeny výsledky analýz všech tří materiálů.

Rok výzkumu:		1943	1951	1964
Archeobotanické zpracování:		Tempír 1968	Opravil 1974	Opravil in lit.
Rostlina	Makrozbytek	1.	2.	3.
Užitkové rostliny				
Avena sativa L., oves setý	obilka	67	.	.
Cerealia, obiloviny	sláma	.	.	.
Hordeum vulgare L., ječmen obecný	obilka	1	2,5g	.
Hordeum sp., ječmen	obilka	1	.	.
Lens esculenta Moench, čočka jedlá	semeno	272	.	.
var. microsperma	semeno	.	4	.
Panicum miliaceum L., proso seté	obilka	.	.	69
Pisum sativum L., hrách setý	semeno	5	.	1/2
Secale cereale L., žito seté	obilka	250g	48	.
Setaria italica /L./ PB., bér italský	obilka	.	1	.
Triticum aestivum L. emend. Fiori et Paol., pšenice obecná	obilka	130g	.	.

Rostlina	Makrozbytek	1.	2.	3.
<i>Triticum monococcum</i> L., p. jednozrnka	obilka	54	.	.
<i>Vitis vinifera</i> L. subsp. <i>vinifera</i> , réva vinná pěstovaná	letorosty	.	.	.
Plevele				
<i>Agrostemma githago</i> L., koukol polní	semeno	566	2	.
<i>Avena fatua</i> L., oves hluchý	klásek	.	2	2
<i>Bromus secalinus</i> L., sverep stoklasa	obilka	16	.	.
<i>Centaurea</i> sp., chrpa	nažka	1	.	.
<i>Chrysanthemum leucanthemum</i> L., kopretina bílá	nažka	1	.	.
<i>Fallopia convolvulus</i> /L./ Á. Löve, svlačcovec popínavý	nažka	4	.	1
cf. <i>Galeopsis</i> sp., konopice ?	tvrdka	.	.	1
<i>Galium aparine</i> L., svízel přítula	nažka	30	.	.
<i>Geranium dissectum</i> L., kakost dvousečný	semeno	11	.	.
<i>Melampyrum arvense</i> L., černýš rolní	semeno	3	.	.
<i>Plantago</i> cf. <i>lanceolata</i> L., jitrocel kopinatý	semeno	1	.	.
<i>Polygonum lapathifolium</i> subsp. <i>lapathifolium</i> , rdesno blešník	nažka	2	.	5
Poaceae - lipnicovité	obilka	2	.	.
<i>Salvia</i> cf. <i>pratensis</i> L., šalvěj luční ?	tvrdka	11	.	.
<i>Setaria glauca</i> /L./ PB., bér sivý	obilka	.	.	131 ccm
<i>Setaria verticillata</i> /viridis, bér přeslenitý/zelený	obilka	.	.	172
<i>Setaria viridis</i> /L./ PB., bér zelený	obilka	3	.	1,8 ccm
<i>Silene noctiflora</i> L., knotovka noční	semeno	.	.	1
<i>Sinapis arvensis</i> L., hořčice rolní	semeno	3	.	.
<i>Vicia lathyroides</i> L., vikev hrachorovitá	semeno	120	.	.
<i>Vicia sativa</i> L., vikev setá	semeno	.	9	12
<i>Vicia</i> sp., vikev	semeno	.	.	1
Indeterminata	semeno	4	.	.
Lesní dřeviny				
<i>Acer</i> sp., javor	uhlík	.	.	drt
<i>Quercus</i> sp., dub	uhlík	.	.	drt
<i>Ulmus laevis</i> Pal., jilm vaz	uhlík	.	3	.
Listnáč	uhlík	.	.	drt
Fungi, Houby	sklerocium	.	.	1

"Banoue castrum" se připomíná v listinách nejdříve k r. 1294; poslední zmínka o držení hradu Bánov je z r. 1464 /Hosák et Šrámek 1950/. V té době to byl zeměpanský hrad, o kterém se však již k r. 1481 udává, že je v rozvalinách /Hosák et Zemek 1981/. K jeho zničení došlo zřejmě v osmdesátých letech 15. století, a proto i nalezené zuhelnatělé zbytky zásob obilí a luštěnin mají nepochybně vztah k tomuto zánikovému období /nikoliv tedy ze 2. poloviny 13.

století, jak ještě uvedl Tempír 1968/. Zcela prokazatelně možno za zbytek zásob pokládat materiál, který zpracoval Tempír /1968/ - žito seté, pšenice obecná s příměsí jednozrnky, oves setý, ječmen, čočka jedlá a hrách setý; pestré je i druhové spektrum plevelů. Rovněž dosud nepublikovaný materiál, uváděný výše v tabulce ve třetím sloupci, připomíná svým vzhledem zbytek obilních zásob. Pěstované plodiny - proso seté, hrách setý, pšenice obecná - jsou v něm sice zastoupeny velmi málo, nicméně však velké množství obilíků bérů možno pokládat za zbytek zásob. Nashromážděný bér lze přičíst na vrub sběru, neboť ostatní plevelná příměs je ve srovnání se zbytky zásob pěstovaných obilnin neobyčejně chudá. Zásobám obilnin se nejméně podobá prostřední vzorek, který se před zpracováním jevil makroskopicky jako shluk zuhelnatělé slámy s nějakými letorosty; přimíšeny byly obilky žita setého, ječmene obecného a ojedinele i béru vlašského, z luštěnin drobnosemenná čočka; jako ojedinelý doklad pěstované ovocné plodiny jsem zjistil révvé letorosty /Opravil 1974/; plevely se vyskytly minimálně ze všech tří srovnávaných vzorků. Nicméně i tak všechny tři materiály souhrnně ilustrují sortiment plodin na Uherskobrodsku ve 2. polovině 15. století, tak jak se jeví v zásobách zeměpanského hradu. Současně názorně ukazují na možnosti archeobotanického výzkumu ve vztahu k terénním pracím archeologů. Vyplyvá z nich, že čím více materiálu se podaří na větší lokalitě zachránit, tím širší spektrum druhové skladby může být postiženo za současně velmi rozdílných kvantitativních poměrů.

L i t e r a t u r a :

- Hosák, L. - Šrámek, R. 1970: Místní jména na Moravě a ve Slezsku 1.
 Hosák, L. - Zemek, M. /edit./ 1981: Hradý, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1. Jižní Morava.
 Tempír, Z. 1968: Archeologické nálezy zemědělských rostlin a plevelů v Čechách a na Moravě, Věd. práce Čs. zeměd. muz., 18-88.
 Opravil, E. 1974: Mittelalterliche Pflanzenfunde aus Bánov /SO-Mähren, ČSSR/, AR 26, 65-67.

Funde von pflanzlichen Resten aus der Burg Bánov /Bez. Uheršké Hradiště/. Der Bericht bringt eine zusammenfassende Übersicht der Ergebnisse archäobotanischer Analysen aus drei Grabungsetappen der Burgwüstung Bánov /zur Wüstung kam es in der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts/. Im Material aus der 1. Grabungsetappe /im Jahre 1943/ überwogen Reste von Getreide- und Hülsenfrüchtesvorräten - Roggen, Weizen, Linsen /Tempír 1968/; bei der Grabung im Jahre 1951 wurde eine grosse Menge verkohlter Weinrebetriebe mit kleinen Vorratsresten von Gerste und Roggen gefunden /Opravil 1974/; in der dritten Etappe /im Jahre 1964/ wurde eine Menge verkohlter Diasporen von Getreideunkraut gewonnen /bisher unpubliziert/. Erst die Zusammenfassung aller drei Materialien ermöglicht einen komplexeren Blick sowohl auf das Früchtesortiment, als auch auf ihr Unkrautgeleit auf den damaligen Feldern. Der Befund von Weinrebetrieben hängt zweifellos mit der Weingartenpflege in der Nachbarschaft der Bánover Burg zusammen.

LETECKÉ SNÍMKOVÁNÍ V ARCHEOLOGII NA MORAVĚ V ROCE 1987

Miroslav B á l e k , AÚ ČSAV Brno

/Tab. 13, 14/

V průběhu podzimních měsíců - září až listopad - byl ve spolupráci s brněnským Aeroklubem Svazarmu uskutečněn letecký průzkum spojený se snímkováním. V délce 12 letových hodin bylo realizováno osm letů nad okresy Brno-venkov, Blansko, Břeclav, Hodonín, Jihlava, Vyškov a Znojmo. Pořídili jsme černobílé a barevné záběry archeologických výzkumů a lokalit a dosud neznámých terénních památek.

Na okrese Blansko byly nafotografovány lokality v prostoru obcí Bořitov, Černá Hora, Rájec-Jestřebí a dále pak region Malé Hané od Boskovic po Jevíčko. Na znojemském okrese byly dokumentovány archeologické výzkumy ve Vedrovicích a Těšeticích-Kyjovicích. Stejně pak byly pořízeny snímky archeologických výzkumů AÚ ČSAV Brno v Mikulčicích, okr. Hodonín a hrad Rokštejn na Jihlavsku. Na okrese Brno-venkov byl snímkován záchranný výzkum v rámci stavby závlahové nádrže u Těšan. Nové poznatky přinesly zejména lety nad okresem Vyškov.

Křenovice, o. Vyškov /Tab. 14:2/

Na poli mezi obcemi Křenovice a Hrušky byl zjištěn výskyt většího množství archeologických

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1987

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně,
sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulik
Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková,
Dr. J. Unger
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Grafická úprava: L. Trávníčková
Na titulním listě: nádoba únětické kultury z Újezda u Brna
Tisk: **PENTA**
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejné